

digital educational technologies; 7) strengthening the relationship between education, research and business, the development of relationships within the “knowledge triangle”, which provides innovative development of society.

Key words: *higher education, modernization, EU, priority, Program “Education and Training 2020” agenda, ICT, digital literacy.*

УДК 044:378.147:[37.011.3-051:303.82-057.4]

Олена Семенов

Сумський державний педагогічний
університет імені А. С. Макаренка
ORCID ID 0000-0002-8697-8602

ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ В ЛІНГВОМЕТОДИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ПЕДАГОГА-ДОСЛІДНИКА

У статті на основі аналізу наукових джерел, вивчення й узагальнення педагогічного досвіду здійснено огляд електронних програмних продуктів навчально-методичного спрямування, зокрема, словників, посібників, а також сайту, блогу, вебінару, які використовують і можуть бути використані в лінгвометодичній підготовці майбутніх учителів, викладачів-словесників з метою підвищення якості української мовної освіти: їхнє призначення, комунікативні ролі, вплив на міжособистісну комунікативну взаємодію користувачів. Доведено, що електронні лінгвістичні ресурси характеризуються гнучкістю, модульністю побудови, сприяють оновленню й оптимізації навчально-пізнавальної діяльності.

Ключові слова: *курс «Методика викладання української мови у вищій школі», майбутній педагог-дослідник, електронний освітній ресурс, електронний словник, електронний посібник, персональний сайт, блог, вебінар, електронна лінгводидактика.*

Постановка проблеми. Розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних технологій дедалі більшою мірою знаходить відображення в мовній освіті майбутніх учителів, викладачів-словесників спеціальностей 035 Філологія та 014 Середня освіта, сприяє розвитку вмінь проектувати, конструювати, моделювати структуру і зміст освітнього процесу в галузі філології. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності серед інших ключових компетентностей, зокрема, у процесі вивчення курсу «Методика викладання української мови у вищій школі» визначено відповідними освітньо-кваліфікаційними характеристиками і посадовими інструкціями педагогічних та науково-педагогічних працівників.

На філологічних факультетах університетів приділяють увагу проблемі впровадження в мовно-методичну підготовку електронних словників, підручників, мультимедійних лекцій: розширюється мережа електронних бібліотек, віртуальних наукових і навчальних лабораторій, розробляються тестові завдання для поточного контролю знань студентів. Динамічні зміни електронних засобів навчання нового покоління потребують систематичного

вивчення наукових напрацювань і досвіду творчих педагогів з метою впровадження в лінгвометодичну підготовку майбутніх педагогів.

Аналіз актуальних досліджень. Про важливість інформаційно-комунікаційних технологій у життєдіяльності українського суспільства наголошується в законодавчих (Закони «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки» (2007), «Про вищу освіту» (2014), «Про Національну програму інформатизації» (1998), Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки та ін.), нормативних документах МОН України («Про заходи щодо впровадження електронного навчального контенту» (2011), «Положення про електронні освітні ресурси» (2012), «Про систематизацію досвіду використання електронних освітніх ресурсів» (2016)). Дидактичний потенціал інформаційно-комунікаційних технологій охарактеризовано у працях В. Бикова, Р. Гуревича, Ю. Дорошенка, М. Жолдака, М. Кадемії, Н. Морзе, О. Спіріна та ін.; актуальні напрями розвитку вітчизняної електронної лінгводидактики – у наукових студіях В. Бадер [1], І. Кучерук [12], особливості класифікації засобів електронної лінгвометодики досліджує І. Хижняк [21], застосування електронних засобів навчання в галузі української лінгвометодики – С. Данилюк [3], Л. Златів [6], О. Копусь [8], Г. Корицька [11], Л. Струганець [20], С. Чемеркін [7] та ін.

Мета статті – на основі аналізу теоретичних джерел і практичного досвіду здійснити огляд електронних освітніх ресурсів, які використовуються або можуть бути використані в лінгвометодичній підготовці з метою формування ключових компетентностей майбутнього педагога-дослідника.

Методи дослідження. теоретичні – аналіз наукових джерел; вивчення й узагальнення передового досвіду створення електронних програмних продуктів навчально-методичного спрямування та застосування їх у лінгвометодичній підготовці майбутнього педагога-дослідника.

Виклад основного матеріалу. Проведений аналіз робочих навчальних програм і посібників з методики викладання української мови у вищій школі [12; 14; 16; 19] засвідчує наявність модулів і питань щодо використання нових сучасних технологій. Упродовж занять і самостійної роботи студентам пропонується оволодівати основами сучасної інформаційної бібліографічної культури; використовувати, а також створювати інформаційне програмно-методичне забезпечення в навчанні української мови, у самоосвітній і дослідницькій діяльності, використовувати різні засоби комунікації (чати, форуми, електронну пошту, блоги). Зазначимо, що в нормативних документах [15] електронними освітніми ресурсами називають навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали й засоби, що розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені в комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і використовуються для забезпечення навчальної діяльності здобувачів. З

урахуванням напрацювань І. Кучерук [12] розглянемо актуальні напрями використання електронних ресурсів на заняттях з лінгвометодики.

Серед електронних ресурсів, що сприяють розвитку інтелектуальних і творчих здібностей, критичного мислення, пам'яті й уяви, мовного чуття і мовного смаку, мовної поведінки, виділимо електронні словники. Сталі словники розміщені на компактних лазерних дисках чи інших електронних носіях інформації. Зразком є електронна енциклопедія «Українська мова» (розробники – Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови НАН України) як додатковий засіб до друкованого варіанта (К., 2000); словники з культури мови (<http://chak-chy-pravylnomy-hovorymo.wikidot.com/>; <http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>; <http://kultura-movy.wikidot.com/>).

Л. Струганець (Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка) розробила персональну автоматизовану інформаційну систему «Lexica», що моделює лексико-семантичну систему української літературної мови в діапазоні сто років. Кожне слово автор супроводжує характеристиками щодо його змісту, форми та функцій. Наприклад, коли ставимо завдання виокремити з реєстру чотиритомного «Словаря української мови», упорядкованого Б. Грінченком, номени за введеними ознаками: <Част. мови> – іменник (код 1), <Модель> – слово вийшло з ужитку (код 3), <Тематика> – одяг (код 6) – програмою буде видано такий перелік: *брусла, бруслик, брусля, бунда, журабки, даха, делія, сардак, сердак* та ін. Одержані вибірки записуються в текстові файли.

Підвищенню грамотності, мовної культури, розвитку філологічного кругозору сприяють Український лінгвістичний портал (www.ulif.org.ua), лексикографічний сайт Slovyk_net. З метою формування вмінь визначати поняття, узагальнювати, установлювати аналогії, класифікувати, досягати смислової точності та однозначності висловлювань важливо звертатися до лексикографічної системи «Словники України» (розробник – Український мовно-інформаційний фонд НАН України (<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>) [22]. На лінгвістичному порталі [MOVA.info](http://www.mova.info) (<http://www.mova.info/>) розміщені словники, лінгвокалендар, читальна зала (наукові статті з різних галузей мовознавства), лінки (ресурси з лінгвістики, літературознавство і персональні сайти митців, видавнича справа, історія, культура, мистецтво, електронні бібліотеки), культурні центри та інститути, інтерактивний блок, довідкова служба [4].

Низку питань з лінгвометодики здійснюємо за електронними навчальними посібниками з морфології української мови (<http://www.mova.info/pidruchn.aspx>; автори – викладачі Київського університету імені Тараса Шевченка); з української мови на українознавчій основі (автори – науковці Національного науково-дослідного інституту українознавства [7]). Мета книг – сприяти виробленню комунікативних умінь і навичок, розвитку зв'язного мовлення шляхом застосування аудіо-

та відеоінформації. Для навчальних цілей нами підготовлено електронний навчальний посібник «Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід (<http://academ-write.tilda.ws/>; автори – викладачі Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка [17]), представлений у вигляді так званої Лендінг-пейдж-сторінки, наповнений візуальним контентом і спрямований на розширення уявлення користувачів про мовні засоби наукового тексту, опанування технології роботи із сучасним українським та англійським науковим текстом. Досвід створення (деякі книги подані на сайтах www/pedmaster.ucoz.ua; sspu.edu.ua/semenog/) засвідчує, що така книга виконує навчальну, розвивальну функцію, функцію самоконтролю і соціально-культурного виховання; характеризуватися зручним структуруванням гіпертексту, якісним рівнем наочності, методичного інструментарію, естетичним оформленням, використанням різних типів електронної комунікації.

У навчальному процесі використовують електронні навчальні курси для організації дистанційного індивідуального і групового навчання, інформаційної підтримки навчально-пізнавальної, науково-, пошуково-дослідної діяльності. Нами розроблено у форматі HTML у вигляді Web-сторінок і тривалий час використовувався в навчальному процесі електронний навчально-методичний комплекс «Словесник»; його зміст і структуру складають практикуми «Український фольклор», «Вступ до слов'янської філології», «Мовне родинознавство», «Етнолінгводидактична культура вчителя-словесника», «Науково-дослідна робота»), що інтегрують зміст лінгвістичних, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін, науково-дослідної, практичної підготовки навколо проблеми формування складових професійної компетентності [18]. Ефективність ЕНМК забезпечувалася відбором якісної інформації, дотриманням принципів модульності, системності, цілісності інформації, науковості, доступності, відкритості, технологічності, естетичною цінністю, що сприяло мотивації навчання й формуванню інтересу до виконання завдань пошуково-дослідницької діяльності.

Серед сучасних напрацювань відзначимо досвід Донбаського державного педагогічного університету [21]. І.Хижняк розробила для студентів електронні навчальні курси «Комп'ютерний практикум з методики викладання української мови», «Методика викладання української мови в початкових класах», що спрямовані на розвиток таких видів мовленнєвої діяльності, як слухання, говоріння, читання й письмо з використанням комп'ютерних технологій. Відзначимо інтерактивний навчально-методичний комплекс із «Культури мови» (автор – Л. Струганець) [20], розроблений в освітньому середовищі Moodle: студент виконує тестові завдання, а після завершення роботи має можливість оцінити свій результат і помилки.

Викладачі методики вищої школи практикують з метою підвищення ефективності навчання мультимедійні лекції. До курсу, який читаємо в Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка, ми теж розробляємо мультимедійні лекції («Особистість майстра-наставника у вимірах української лінгводидактики», «Наукова мовна культура – невід’ємний складник педагогічної майстерності» та ін.). Особливість лекції полягає в поєднанні програмних (візуалізація, анімація, колір, гіпертекст, аудіовізуалізація, інтерактивність) і психолого-педагогічних (наочність, доступність, проблемність, зворотний зв’язок) можливостей засобів мультимедіа.

Для опанування дидактичних засад викладання лінгвістичних дисциплін у вищій школі, підготовки наукових робіт студента доречно звертатися до персональних сайтів викладачів (наприклад, *Мова і лінгвістика. Персональний сайт кандидата філологічних наук Ситар Ганни Василівни* <http://www.culture.hu-berlin.de/hb>); Персональний сайт Сергія Омельчука. <http://omelchuk.ks.ua>); С. Данилюк [3], С. Матвєєва [13] характеризують сайт як гіпертекстове комунікативно-мовне утворення, що перебуває в постійній динаміці та фіксує як процес, так і результати Інтернет-комунікативної діяльності, що виражаються в сукупності взаємозалежних (тематично, семантично, інтенціонально, фізично) веб-сторінок.

Як свідчить проаналізований матеріал, персональний сайт ученого містить інформацію про особистість, його професійну, наукову діяльність, публікації, координати зв’язку, підручники з української мови для вищої, загальноосвітньої школи, посібники для вчителя-словесника, статті, мультимедійні презентації виступів (персональний сайт Олександри Глазової; <http://www.glazova.org.ua/>; Школа Івана Ющука; <https://ushchuk.wordpress.com/>; Персональний сайт Семеног О. М. sspu.edu.ua/semenog/). Сайт «Камертон філолога: відлуння» Г. Корицької [9] виконує інформаційне, освітнє, лінгводидактичне й лінгвометодичне призначення, містить також рубрику «Лінгводидактика», у якій розміщено актуальні статті М. Пентилюк та інших методистів про розвиток української лінгводидактики). До структури сайтів залучають такі компоненти, як форум, чат, гостьова книга, електронне листування, що характеризуються комунікативною орієнтованістю, забезпечують організацію зворотного зв’язку.

Одним із способів презентації сайту і реалізацією комунікативної функції мови в інтернет-блозі є блог викладача (англ. web log «мережевий бортовий журнал», «електронний щоденник») [5], які автор спільно з іншими користувачами наповнюють текстом, репліками (т.зв. постами), мультимедійною інформацією. Блог мовознавця Олександра Пономарева (<http://www.bbc.com>) пропонує, наприклад, коментарі-відповіді на запитання відвідувачів блогу із сучасної української літературної мови. Блог Галини Корицької «Камертон філолога» [10] містить також опис досвіду

творчих учителів, узагальнення результатів дослідно-пошукової роботи учнів, відеофрагменти конференцій тощо.

Упродовж занять з лінгвометодики залучаємо студентів до участі в електронних конференціях, у тому числі до вебінарів. Головна ознака таких наукових заходів – інтерактивність, багатократне використовування в навчально-виховному процесі. У цьому контексті відзначимо участь магістрантів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка у Всеукраїнській інтерактивній серпневій веб-конференції Інституту педагогіки НАПН України «Учені НАПН України – українським учителям» щодо організації навчально-виховного процесу у 5–11-х класах ЗНЗ у 2016/2017 н.р. з урахуванням змін у програмах. Це був корисний діалог з актуальних питань сучасної освіти між провідними вченими, методистами, учителями, студентами, батьками учнів, старшокласниками. У межах веб-конференції відбулися вебінари, під час яких автори навчальних програм, підручників, головні редактори відомих в Україні фахових видань окреслили особливості навчання української мови та літератури у 5–11-х класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Досвід проведення таких заходів спільно з Науково-методичним центром «Формування національно-мовної особистості в умовах неперервної освіти» Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини на тему «Урок української мови: історія і сучасність» засвідчує: організаторам важливо завчасно потурбуватися про підготовку необхідного обладнання, кімнати, каналу Інтернет-зв'язку, попередньо оголосити дату й час його проведення. Користувачі, учасники вебінару мають можливість бачити електронні презентації, бачити і слухати доповідачів, ставити їм письмові запитання чи коментувати виступ у чаті. Зі студентами продумуємо план виступу, турбуємося і про наукову усну мовну культуру. Епіграф заходу «У XXI столітті безграмотним вважається вже не той, хто не вміє читати і писати, а той, хто не вміє вчитися, доучуватися й переучуватися» (Е. Тоффлер) підтверджує: оволодіння майбутніми педагогами-дослідниками основами нових сучасних технологій, умотивоване використання в навчальному процесі сайту, блогу, залучення студентів до веб-конференції сприяє розвитку навчально-пізнавальної активності та інтелектуально-креативного потенціалу. Однак, як показує аналіз опитувань викладачів різних вищих педагогічних навчальних закладів: переважна більшість не часто використовує педагогічні програмні засоби в навчальному процесі. Професійна і психологічна готовність до створення й використання інформаційних технологій залишається на низькому рівні. Важлива як внутрішня, так і зовнішня мотивація використання і створення сайту, блогу, участі у вебінарах тощо; володіння фасилітацією, стилем ненав'язливого педагогічного спілкування, що сприяє

міжособистісній комунікативній взаємодії учасників електронної комунікації і є одним із способів забезпечення якісної освіти.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Отже, на основі проведеного аналізу наукових джерел, вивчення педагогічного досвіду приходимо до висновків. У лінгвометодичній підготовці майбутніх учителів, викладачів-словесників як мовних особистостей і дослідників використовують електронні освітні ресурси навчально-методичного комунікативно-діяльного, українознавчого, особистісно орієнтованого спрямування. З'ясовано, що для навчальної й самостійної роботи студентам пропонують електронні курси, мультимедійні лекції, тексти яких поєднують програмні і психолого-педагогічні можливості засобів мультимедіа. Популярними для навчання і проведення наукових досліджень є електронні словники, розміщені як на дисках, так і динамічні, подані на сайтах Slovnyk_net, Українського мовно-інформаційного фонду, на мовному порталі mova.info. Для організації дистанційного індивідуального і групового навчання, розвитку професійних компетенцій мовної особистості в текстовій діяльності важливі електронні навчальні посібники, електронні навчально-методичні курси, що створені в тому числі й в освітньому середовищі Moodle та характеризуються належним структуруванням гіпертексту, наочністю, використанням різних типів електронної комунікації, виконують навчальну, розвивальну функцію, функцію самоконтролю.

Для вдосконалення мовнокомунікативної компетентності важлива робота студентів із персональним сайтом, блогом науковця. Такі гіпертекстові комунікативно-мовні утворення в інформаційному веб-середовищі об'єднують зацікавлених фахівців за спільними інтересами стосовно навчання, викладання, складних питань функціонування української мови, пропонують у форумі, чаті, гостьовій книзі відкрите спілкування, обмін думок з наукових напрацювань. Освоєння студентами технології проведення вебінарів та конференцій дає можливість розвинути навички інформатичної складової, опанувати правила комп'ютерного етикету, досвід дистанційного навчання. Доведено, що електронні ресурси характеризуються гнучкістю, модульністю побудови, сприяють оновленню й оптимізації навчально-пізнавальної діяльності, формуванню предметної, методичної, інформаційно-комунікаційної компетентності, міжособистісній комунікативній взаємодії учасників електронної комунікації. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у вивченні електронної лінгводидактики (термін уведений у науковий обіг російським ученим О. Гарцовим [2]), що більш глибоко розкриває сутність процесу опанування мовою в умовах формування глобального інформаційного освітнього середовища.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бадер В. І. Електронна лінгводидактика : стан та перспективи розвитку / В. І. Бадер // Освіта та педагогічна наука. – 2012. – № 2 (151). – С. 34–43.

2. Гарцов А. Д. Электронная лингводидактика в системе инновационного языкового образования : дис. ... д. п. н. : 13.00.02 «Теория и методика обучения и воспитания (русский язык, уровни общего и профессионального образования)» / А. Д. Гарцов / Российский университет дружбы народов. – М., 2009. – 534 с.

3. Данилюк С. Персональний сайт як спосіб презентації особистості науковців [Електронний ресурс] / С. Данилюк // Наукові записки. Серія : Філологічні науки (мовознавство) : у 5 ч. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2010. – Вип. 89 (5). – С. 190–194. – Режим доступу :

http://www2.kspu.kr.ua/inmov/download/nz_2010_5.pdf.

4. Дарчук Н. Лінгвістичний портал MOVA.info : три роки в мережі Інтернет / Дарчук Н., Сірук О., Сорокін В. // Лексикографічний бюлетень : збірник наукових праць. – Вип. 13. – К., Інститут української мови НАН України, 2006. – С. 137–143.

5. Зайцева С. В. Реалізація комунікативної функції мови в інтернет-блозі / С. В. Зайцева // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия “Филология. Социальные коммуникации”. Том 25 (64) № 1, Часть 1. – С. 71–74.

6. Златів Л. М. Комп'ютерна лінгводидактика у викладанні мовознавчих дисциплін для студентів-філологів [Електронний ресурс] / Л. М. Златів // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія : Психологія і педагогіка. – 2014. – Вип. 29. – С. 116–120. – Режим доступу :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoapp_2014_29_27.

7. Електронний підручник з української мови на українознавчій основі (концепція) / С. Г. Чемеркін, С. Я. Єрмоленко, А. Ю. Пономаренко, В. В. Шляхова. – К. : ВБ «Максимум», 2010. – 56 с.

8. Копусь О. Концептуальні підходи до розроблення змісту й організації процесу формування у майбутніх магістрів-філологів професійної мовленнєвої компетенції / Ольга Копусь // Українська мова і література в школі. – 2011. – № 2. – С. 46–51.

9. Корицька Г. Р. Камертон філолога : відлуння [Електронний ресурс] / Г. Р. Корицька. – Режим доступу :

<http://korycja-kamerton.hol.es>.

10. Корицька Г. Р. Камертон філолога [Електронний ресурс] / Г. Р. Корицька. – Режим доступу : http://korycja50.blogspot.com/p/blog-page_20.html від 23.04.2014.

11. Корицька Г. Особливості навчання української мови учнів в умовах розвитку електронної лінгводидактики / Галина Корицька // Українська мова і література в школі. – 2016. – № 1. – С. 14–17.

12. Кучерук О. А. Основні напрями розвитку електронної лінгводидактики [Електронний ресурс] / О. А. Кучерук // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2014. – Т. 41, Вип. 3. – С. 83–91. – Режим доступу :

http://nbuv.gov.ua/UJRN/ITZN_2014_41_3_9.

13. Матвеева С. А. Сайт як жанр Інтернет-комунікації (на матеріалі персональних сайтів учених) : автореф. дис ... канд. філол. наук : 10.02.15 / Світлана Анатоліївна Матвеева. – Донецьк, 2006. – 20 с.

14. Нікітіна А. В. Українська лінгвометодика для магістрантів : навчально-методичний посібник / А. В. Нікітіна ; Держ. закл. «Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка». – Старобільськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2015. – 375 с.

15. Положення про електронні освітні ресурси (затв. Наказом МОНмолодьспорт України № 1060 від 01.10.2012 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу :

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>.

16. Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі : навч. посібник / О. Горошкіна, С. Караман, З. Бакум, О. Караман, О. Копусь / за ред. О. Горошкіної та С. Карамана. – 2015. – 250 с.
17. Семенов О. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. /Олена Семенов, Ірина Томашевська, Ольга Фаст, Андрій Семенов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://academ-write.tilda.ws/>
18. Семенов О. М. Електронний навчально-методичний комплекс «Словесник» [Електронний ресурс] / О. М. Семенов, А. Ю. Семенов. – Режим доступу : <http://www.children.edu-ua.net>.
19. Семенов О. Методика викладання української мови у вищій школі : [навч. посіб.] / Олена Семенов, Наталя Дейниченко – Суми : Вид-во СУМДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. – 2-е вид., перероб. та доп. – 216 с.
20. Струганець Л. В. Інтерактивний навчально-методичний комплекс з «Культури мови» у системі Moodle / Л. В. Струганець // Теоретико-практичні аспекти сучасних лінгвістичних та лінгводидактичних парадигм : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції : зб. наук. пр. – Рівне-Острогоз : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2012. – С. 15–20.
21. Хижняк І. Програмні засоби електронної лінгвометодики в роботі вчителя початкової школи / Інна Хижняк // Професіоналізм педагога : теоретичні й методичні аспекти : наукове електронне видання. – 2015. – Вип. 1. – С. 54–61.
22. Широков В. А. Всеукраїнський лінгвістичний діалог у контексті теорії лексикографічних систем / В. А. Широков // Мовознавство. – 2003. – № 6. – С. 3–7.

REFERENCES

1. Bader, V. I. (2012). Elektronna linhvodydaktyka: stan ta perspektyvy rozvytku [Electronic linguodidactics: Status and Prospects]. *Osvita ta pedahohichna nauka*, 2 (151). (in Ukrainian).
2. Hartsov, A. D. (2009). *Elektronnaia linhvodidaktika v sisteme innovatsionnoho yazykovoho obrazovaniia* [Electronic Linguodidactics in innovative language education system]: Doctorate thesis. Moscow: Russian University of Peoples' Friendship. (in Russian).
3. Danyliuk, S. (2010). Personalnyi sait yak sposib prezentatsii osobystosti naukovtsiv [Personal site as a way of presenting individual scientists] *Naukova Serii: Pravo*, 4. (in Ukrainian).
4. Darchuk, N. (2006). Linhvistychnyi portal MOVA.info: try roky v merezhi Internet [Linguistic Portal MOVA.info: three years on the Internet]. *Leksykohrafichnyi biuletен: Zbirnyk naukovykh prats*, 13. (in Ukrainian).
5. Zaitseva, S. V. Realizatsiia komunikatyvnoi funktsii movy v internet-blozi [Implementation of the communicative function of language in Internet Blog]. *Ucheniye zapiski Tavricheskoho natsionalnogo universytetu im. V. Y. Vernadskoho, Seriiia "Filolohiia. Sotsialnyiye komunikatsii"*, 25 (64), № 1. (in Ukrainian).
6. Zlatic, L. M. (2014). Kompiuterna linhvodydaktyka u vykladanni movoznavchykh dystsyplin dlia studentiv-filolohiv [Computer linguodidactics in teaching linguistic disciplines for students-philologists] *Naukovi zapysky Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia»*. Seriiia: *Psykholohiia i pedahohika*, 29. (in Ukrainian).
7. Chemerkin, S. Gh., Yermolenko, S. Ja., Ponomarenko, A. Ju., Shliakhova, V. V. (2010). *Elektronnyi pidruchnyk z ukrainskoi movy na ukrainoznavchii osnovi (kontseptsiia)* [Electronic textbook on Ukrainian language on the Ukrainian base (concept)]. K.: VB «Maksimum». (in Ukrainian).

8. Kopus, O. (2011). Kontseptualni pidkhody do rozroblennja zmistu i orhanizatsii protsesu formuvannia u maibutnikh mahistriv-filolohiv profesiinoi movlennievoi kompetentsii [Conceptual approaches to the development of the content and process of formation of the future masters-philologists' professional speech competence]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli, 2*. (in Ukrainian).

9. Korytska, Gh. (2016). Osoblyvosti navchannia ukrainskoi movy uchniv v umovakh rozvytku elektronnoi linhvodydaktyky [Peculiarities of teaching students Ukrainian in the development of electronic linguistics]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli, 1*. (in Ukrainian).

10. Korytska, Gh. R. *Kamerton filoloha: vidlunnia [Tuning of philologist: echo]*. Retrieved from: <http://korycja-kamerton.hol.es>. (in Ukrainian).

11. Korytska, Gh. R. *Kamerton filologha [Tuning of philologist]*. Retrieved from: http://korycja50.blogspot.com/p/blog-page_20.html vid 23.04.2014. (in Ukrainian).

12. Kucheruk, O. A. (2016). Osnovni napriamy rozvytku elektronnoi linhvodydaktyky [The main directions of development of electronic linguistics]. *Informatsiini tekhnologii i zasoby navchannia, 41*. (in Ukrainian).

13. Matvieieva, S. A. (2006). *Sait yak zhanr Internet-komunikatsii (na materialii personalnykh saitiv uchenykh) [The site as a genre of Internet communication (based on personal sites scholars)]*: Extended abstract of candidate's thesis, Donetsk. (in Ukrainian).

14. Nikitina, A. V. (2015). *Ukrainska linhvometodyka dlja mahistrantiv [Ukrainian linguometodyka for undergraduates]*. Vyd-vo DZ "LNU imeni Tarasa Shevchenka". (in Ukrainian).

15. *Polozhennia pro elektronni osvichni resursy (zatv. Nakazom MONmolodsport Ukrainy №1060 vid 01.10.2012 r.) [Regulation of electronic educational resources]*. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>. (in Ukrainian).

16. Horoshkina, O., Karaman, S., Bakum, Z., Karaman O., Kopus, O. (2015). *Praktykum z metodyky navchannia movoznavchykh dystsyplin u vyshchii shkoli [Workshop on methods of teaching linguistic subjects in higher school]*. (in Ukrainian).

17. Semenoh, O. M. *Akademichne pysmo: linhvokulturolohichni pidkhidi [Academic writing: linguistic and cultural approach]*. Retrieved from: <http://academ-write.tilda.ws/>. (in Ukrainian).

18. Semenoh, O. M. *Elektronnyi navchalno-metodychnyi kompleks «Slovesnyk» [Electronic educational and methodological complex «Slovesnyk»]*. Retrieved from: <http://www.children.edu-ua.ne>. (in Ukrainian).

19. Semenoh, O. M. (2014). *Metodyka vykladannia ukrainskoi movy u vyshchii shkoli [Methods of Ukrainian language teaching in higher school]*. Sumy: Vyd-vo SUMDPU imeni A.S. Makarenka. (in Ukrainian).

20. Struhanets, L. V. (2012). Interaktyvnyi navchalno-metodychnyi kompleks z "Kultury movy" u systemi Moodle [Interactive educational-methodological complex of "Culture of speech" in the system Moodle]. *Teoretyko-praktychni aspekty suchasnykh linhvistychnykh ta linhvodydaktychnykh paradyhm: materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii. – Rivne-Ostroh: Vydavnytstvo Natsionalnogo universytetu «Ostrozka akademiia»*. (in Ukrainian).

21. Khyzhniak, I. (2015). Prohramni zasoby elektronnoi linhvometodyky v roboti vchytelia pochatkovoï shkoly [Software in e-linguometodics in work of the elementary school teacher]. *Profesionalizm pedahoha: teoretychni i metodychni aspekty: naukovye elektronne vydannia, 1*. (in Ukrainian).

22. Shyrovkov, V. A. (2003). Vseukrainskyi linhvistychnyi dialoh u konteksti teorii leksykohrafichnykh system [Ukrainian linguistic dialogue in the context of the theory of lexicographical systems]. *Movoznavstvo, 6*. (in Ukrainian).

РЕЗЮМЕ

Семенов Елена Электронные образовательные ресурсы в лингвометодической подготовке педагога-исследователя.

В статье на основе анализа научных источников, изучения и обобщения педагогического опыта осуществлен обзор электронных программных продуктов учебно-методического направления, в частности, словаря, пособия, лекции, а также сайта, блога, вебинара, которые используются и могут быть использованы в лингвометодической подготовке будущих учителей, преподавателей-словесников с целью повышения качества украиноязычного образования: их назначение, коммуникативные роли, влияние на межличностное коммуникативное взаимодействие пользователей. Доказано, что электронные лингвистические ресурсы характеризуются гибкостью, модульностью построения, способствуют обновлению и оптимизации учебно-познавательной деятельности.

Ключевые слова: курс «Методика преподавания украинского языка в высшей школе», будущий педагог-исследователь, электронный образовательный ресурс, электронный словарь, электронное пособие, мультимедийная лекция, персональный сайт, блог, вебинар.

SUMMARY

Semenog O. Electronic educational resources in linguistic and cultural preparation of the teacher-researcher.

On the basis of analysis of scientific sources, research and compilation of practical teaching experience it is made a survey of electronic software for educational, methodological, communicative, personally oriented activity in linguistic and methodological preparation of the future teachers of language and literature as linguistic personalities and researchers. It is noted that in the training and self-studying at higher school students are offered with electronic courses, multimedia lectures, which texts combine software and psycho-pedagogical multimedia capabilities.

Popular in teaching and research are electronic dictionaries, available both on drives and on sites, for example, "Slovnyk_net" by Ukrainian Lingua-Information Fund (the language portal mova.info). For the organization of remote, individual and group training, due to development of professional competencies of linguistic identity in the text activity it is really important to use electronic textbooks, electronic teaching courses that are made in educational environment Moodle and have a proper structuring: hypertext, clarity, using various types of electronic communication, perform educational, developmental function and the function of self-control.

To improve the communicative competence, it is really important to work with personal sites, blogs that combine on website interested experts with common interests regarding education, teaching, challenging the functioning of Ukrainian language, who offer the forum, chat room, guestbook with open communication, share ideas of scientific developments. The development of webinars and conference technology by students provides an opportunity to develop informational skills, to learn the rules of computer etiquette, to get distance learning experience. It is proved that electronic resources are characterized by flexibility, modularity of construction, promote updating and optimization of teaching and learning activities by forming the subject, methodological and informational communicative competence, interpersonal communicative interaction of the participants of electronic communication. Also, the attention is focused on a detailed study of electronic linguodidactics.

Key words: *future teacher-researcher, course “Methods of teaching Ukrainian language in higher school”, electronic linguodidactics, electronic educational resources, electronic dictionary, electronic guide, personal site, blog, webinar.*

УДК 378. 147.1:004.9 (477)

Лариса Тимчук

Інститут інформаційних технологій і засобів навчання
НАПН України, м. Київ
ORCID ID 0000-0003-2347-747X

КОНЦЕПЦІЯ ПРОЕКТУВАННЯ ЦИФРОВИХ НАРАТИВІВ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ МАГІСТРІВ ОСВІТИ

У статті обґрунтовано концепцію проектування цифрових наративів у навчанні майбутніх магістрів освіти, що поєднує мету, генезу провідних ідей дослідження, базовий понятійно-категоріальний апарат, ядро концепції, програму, установлення характеру дослідження, результативно-прогностичний концепт. Охарактеризовано й подано визначення категорії цифровий наратив, наративне навчання, наративно-цифровий підхід. Обґрунтовано теоретичні засади проектування цифрових наративів як нового напрямку навчання майбутніх магістрів освіти в сучасному інформаційному соціумі

Ключові слова: *концепція, цифрові наративи, проектування, теоретичні основи, наративне навчання, магістр освіти.*

Постановка проблеми. Пошуки шляхів ефективної підготовки вчителя впродовж століть ґрунтуються на ідеях єдності науки, мистецтва й технологій, раціонального і почуттєвого, свідомого й підсвідомого, формального і неформального. Теоретичні та практичні здобутки вітчизняної й зарубіжної педагогічної науки, вивчення міжнародного досвіду організації та змісту навчального процесу вищих навчальних закладів дають можливість стверджувати, що одним із дієвих шляхів гармонійного професійного розвитку майбутніх магістрів освіти є конвергентне поєднання інформаційно-комунікаційних технологій із сучасними методами активного засвоєння знань.

Метою даної статті є обґрунтування концепції проектування біографічних цифрових наративів у навчанні майбутніх магістрів освіти.

Аналіз актуальних досліджень. Витоки цифрових наративів знаходимо в цифровій гуманістиці, що спрямована на використання комп'ютерних систем для різноманітних гуманітарних досліджень, засади цифрової гуманістичної педагогіки у вітчизняному освітньому просторі були обґрунтовані В. Ю. Биковим та М. П. Лещенко [1], використанню цифрових технологій у зарубіжній освіті присвячені дослідження Н. М. Авшенюк [2], А. А. Сбруєвої [3]. Вивчення праць зарубіжних учених Х. Баррета (Barrett H.) [4], Б. Гірша (Hirsch B.) [5], Р. Ленема (Lanham R.) [6], С. Махоні (Mahony S.)